Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. C.16.0296.N

1. **ALFA nv,** met zetel te 3700 Tongeren, Maastrichterstraat 31,
2. **F. R.,**
3. **A.-M. H.,**
4. **F. R.,**

eisers,

vertegenwoordigd door mr. Martin Lebbe, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 106, waar de eisers woonplaats kiezen,

tegen

C. G.,

verweerder,

vertegenwoordigd door mr. Huguette Geinger, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1000 Brussel, Quatre Brasstraat 6, waar de verweerder woonplaats kiest,

mede inzake

ETHIAS nv, met zetel te 3500 Hasselt, Prins Bisschopssingel 73,

partij in gedwongen tussenkomst.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 18 januari 2016.

Advocaat-generaal Henri Vanderlinden heeft op 13 november 2017 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Raadsheer Bart Wylleman heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Henri Vanderlinden heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eisers voeren in hun verzoekschrift een middel aan.

Geschonden wetsbepalingen en algemene rechtsbeginselen

- *de artikelen 774 en 1138,2°, van het Gerechtelijk Wetboek;*
- *de artikelen 1142, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek;*
- *het algemeen rechtsbeginsel, beschikkingsbeginsel genoemd, krachtens hetwelk in burgerlijke zaken de partijen de grenzen van hun geschil bepalen;*
- *het algemeen rechtsbeginsel, dat toegepast wordt in artikel 774 van het Gerechtelijk Wetboek, krachtens hetwelk de rechter, met eerbiediging van het recht van verdediging, moet bepalen welke rechtsnorm van toepassing is op de aangevoerde feiten en op de hem voorgelegde vordering en die norm moet toepassen;*
- *het algemeen rechtsbeginsel van de eerbiediging van het recht van verdediging.*

Bestreden beslissing

Het bestreden arrest verwerpt, door de bevestiging van het vonnis a quo, de vordering tot schadevergoeding van eisers tegen verweerder op volgende gronden:

"4.2.3. De (eisers) vorderen van de (verweerder) schadeloosstelling wegens door hem als hun raadsman begane beroepsfouten. De (verweerder) betwist dat hier zou zijn voldaan aan de toepassingsvoorwaarden voor (contractuele en/of quasi-delictuele) aansprakelijk-

heid (over de contractuele en/of quasi-delictuele grondslag van de aanspraken van de eisers, wordt tussen de partijen geen betwisting gevoerd).

4.2.4. Degene die schadevergoeding vordert bij toepassing van de artikelen 1146 en volgende Burgerlijk Wetboek en/of 1382 en volgende Burgerlijk Wetboek moet bewijzen dat door degene die hij/zij aansprakelijk acht een contractuele wanprestatie/fout/onzorgvuldigheid werd begaan in oorzakelijk verband met de schade op vergoeding waarvan hij/zij aanspraak maakt. De (eisers) dragen bijgevolg de bewijslast van een contractuele wanprestatie/fout/gebrek aan voorzorg van de (verweerder), van vergoedbare schade en van oorzakelijk verband tussen beide. Aangezien het hier gaat om het bewijs van rechtsfeiten, kunnen de (eisers) aan die bewijslast voldoen door alle middelen van recht, getuigen en feitelijke vermoedens inbegrepen.

4.2.5. De (eisers) vorderen hier van de (verweerder) vergoeding van door hen geleden schade die zij omschrijven als bestaande in het verlies van de schadeloosstelling waarop zij gerechtigd waren tegenover de stad Tongeren en de provincie Limburg wegens hun onwettig overheidsoptreden, verlies dat zij begroten op een bedrag van 1.358.111,76 euro in hoofdsom, zijnde een bedrag gelijk aan het bedrag voorwerp van hun wegens verjaring afgewezen vordering tot schadeloosstelling in rechte tegen de stad Tongeren en de provincie Limburg. Meer bepaald laten zij gelden dat 'indien (de 'verweerder') de dagvaarding tijdig had uitgebracht, wat naar het oordeel van de rechtbank van eerste aanleg te Tongeren kon tot 1 maart 2007, ... de Stad Tongeren en/of de deputatie van de Provincie Limburg tot vergoeding van de door verzoekers geleden schade (zouden) veroordeeld zijn'.

Van oorzakelijk verband tussen contractuele wanprestatie/fout/onzorgvuldigheid en schade is sprake, wanneer de schade, zoals ze zich concreet heeft voorgedaan, niet zou zijn ontstaan zonder de contractuele wanprestatie/fout/onzorgvuldigheid.

De (eisers), die daarvan de bewijslast dragen, bewijzen niet dat, zonder de aan de (verweerder) verweten contractuele wanprestaties/fouten/onzorgvuldigheden (indien bewezen), de door hen aangevoerde schade niet zou zijn ontstaan. Het staat immers niet met zekerheid vast dat, zonder die contractuele wanprestaties/fouten/onzorgvuldigheden van de (verweerder), hun vordering tot schadeloosstelling tegen de stad Tongeren en tegen de provincie Limburg zou toegekend zijn, laat staan dat dit zou gebeurd zijn voor een bedrag van 1.358.111,76 euro in hoofdsom.

Hoogstens zouden de (eisers), zonder de aan de (verweerder) verweten contractuele wanprestaties/fouten/onzorgvuldigheden, de kans hebben gehad hun desbetreffende vordering tot schadeloosstelling tegen de stad Tongeren en tegen de provincie Limburg te zien toekennen. Maar, het verlies van de kans op het verkrijgen van schadeloosstelling is een schade wel te onderscheiden van de schade bestaande in het verlies van die schadeloosstelling zelf.

De rechter kan weliswaar vergoeding toekennen voor het verlies van een kans op het verwerven van een voordeel of het vermijden van een nadeel indien het verlies van deze

kans te wijten is aan een contractuele wanprestatie/fout/onzorgvuldigheid. Maar, enkel de economische waarde van de verloren gegane kans komt in dat geval voor vergoeding in aanmerking. Deze waarde kan niet bestaan uit het volledige bedrag van het uiteindelijk geleden nadeel of het verloren voordeel.

Het Hof kan niets anders of niets meer dan vaststellen dat de (eisers) hier geen vergoeding vordering van (de economische waarde van) de verloren gegane kans, doch enkel de toekenning van het volledige bedrag van het verloren voordeel, terwijl dit Hof het voorwerp van de vordering niet ambtshalve mag wijzigen.

In de gegeven omstandigheden blijven de (eisers) in gebreke een afdoende bewijsvoering te doen van het oorzakelijk verband tussen de aan de (verweerder) verweten contractuele wanprestaties/fouten/onzorgvuldigheden en de schade op vergoeding waarvan zij aanspraak maken.

4.2.6. Bij gebrek aan bewijs van dat causaal verband, moet niet verder worden ingegaan op de andere toepassingsvoorwaarden (de beweerde contractuele wanprestaties/fouten/onzorgvuldigheden van de (verweerder) en de beweerde vergoedbare schade) voor (contractuele en/of quasi-delictuele) aansprakelijkheid.

Slotsom

4.2.7. De vordering tot schadeloosstelling van de (eisers) tegen de (verweerder) was, is en blijft ongegrond."

Grieven

Eerste onderdeel

1. Het voorwerp van de vordering is wat door de eiser wordt gevorderd, het economische, sociale of morele voordeel dat de eiser nastreeft, het doel van de vordering, zoals de betaling van een som geld dan wel een schadevergoeding.

Wanneer de eiser een vergoeding vordert voor schade die hij stelt te hebben geleden door een fout begaan door de verweerder (zonder die schade te aanzien als een verlies van een kans), wijzigt de rechter niet het voorwerp van de vordering, door te oordelen dat de schade van de eiser bestaat uit een verlies van een kans en door op basis van dit oordeel de vordering te beslechten (artikel 1138, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, het algemeen rechtsbeginsel, beschikkingsbeginsel genoemd, krachtens hetwelk in burgerlijke zaken de partijen de grenzen van hun geschil bepalen).

2. Waar de eiser het voorwerp en ook de oorzaak van zijn vordering moet aangeven, komt het de rechter toe, onder eerbieding van het recht van verdediging, op de regelmatig aan zijn beoordeling voorgelegde feiten en zonder het voorwerp van de vordering of de oorzaak van de vordering te wijzigen, de toepasselijke rechtsregels te bepalen en deze toe te passen (het algemeen rechtsbeginsel, dat toegepast wordt in artikel 774 van het Gerechtelijk Wetboek, krachtens hetwelk de rechter, met eerbiediging van het recht van verdediging, moet bepalen welke rechtsnorm van toepassing is op de aangevoerde feiten en op de hem voorgelegde vordering en die norm moet toepassen).

3. Het voorwerp van de vordering van de eisers tegen de verweerder is de betaling van een schadevergoeding van 1.358.111,76 euro wegens de door de verweerder begane fouten.

4. Het bestreden arrest oordeelt dat de eisers niet bewijzen dat zonder de door hen aan de verweerder verweten fouten, hun vordering tot schadeloosstelling tegen de stad Tongeren en tegen de provincie Limburg zou toegekend zijn, laat staan dat dit zou gebeurd zijn voor een bedrag van 1.358.111,76 euro in hoofdsom.

Het oordeel(t) echter tevens dat de eisers zonder de aan de verweerder verweten fouten hoogstens de kans zouden hebben verloren hun vordering tot schadeloosstelling tegen de stad Tongeren en tegen de provincie Limburg te zien toekennen.

De appelrechters onderzoeken niet of de eisers aldus een kans hebben verloren en of de eisers schade hebben geleden door het verlies van een kans, dit omdat de eisers enkel de toekenning van het volledig bedrag van het verloren voordeel vorderen en geen vergoeding van (de economische waarde van) de verloren gegane kans en het hof [van beroep] het voorwerp van de vordering van de eisers niet ambtshave mag wijzigen.

Het is in die omstandigheden ("in de gegeven omstandigheden": p. 8 van het arrest) dat de appelrechters de vordering van de eisers afwijzen om de reden dat de eisers in gebreke blijven het oorzakelijk verband te bewijzen tussen de aan de verweerder verweten fouten en "de schade op vergoeding waarvan zij aanspraak maken" te weten een schadevergoeding van 1.358.111,76 euro (p. 8).

5. Waar de appelrechters op grond van de feiten van de zaak, die de oorzaak vormen van de vordering van de eisers, oordelen dat de eisers "hoogstens (...) zonder de aan (de verweerder) verweten contractuele wanprestaties (...) de kans (zouden) hebben gehad hun desbetreffende vordering tegen de stad Tongeren en tegen de provincie Limburg te zien toekennen" en dus hoogstens een kans zouden hebben verloren, zouden zij, in tegenstelling tot wat zij beslissen, niet het voorwerp van de vordering van de eisers wijzigen door de door deze laatsten aangevoerde schade te aanzien als een verlies van een kans en door de vordering van deze laatsten te aanzien als een vordering tot vergoeding van een schade wegens het verlies van een kans.

Krachtens hun verplichting het recht te bepalen dat op de vordering van toepassing is en dit recht toe te passen, dienden de appelrechters de vordering van de eisers te beoordelen op grond van de regels die gelden voor de aansprakelijkheid wegens verlies van een kans, en konden zij zich niet, onder het voorwendsel dat zij het voorwerp van de vordering zouden wijzigen, beperken tot de verwerping van de vordering van de eisers om de reden dat deze laatsten het oorzakelijk verband niet bewijzen tussen de aan de verweerder verweten fouten en de schade van 1.358.111,76 euro waarvoor zij vergoeding vorderen.

6. De appelrechters hebben op onwettige wijze geoordeeld dat zij het voorwerp van de vordering van de eisers zouden wijzigen indien zij die vordering zouden aanzien als een vordering tot schadevergoeding wegens het verlies van een kans (schending van artikel

1138, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek en van het algemeen rechtsbeginsel, beschikkingsbeginsel genoemd).

Zij hadden de verplichting, nu zij van mening zijn dat de eisers hoogstens een verlies van een kans als schade zouden kunnen aanvoeren, de vordering van de eisers te beoordelen als een vordering tot vergoeding van de schade wegens het verlies van een kans en op die vordering de regels inzake contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid toe te passen (regels vervat in respectievelijk de artikelen 1142, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151 en de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek). Door dit niet te doen onder het voorwendsel dat zij het voorwerp van de vordering van de eisers zouden wijzigen, schenden zij de wetsbepalingen en de algemene rechtsbeginselen waarvan het middel de schending aanvoert (met uitzondering van het algemeen rechtsbeginsel van de eerbiediging van het recht van verdediging).

Tweede onderdeel

Noch de verweerder, noch de verzekeraar van de verweerder (de tussenkomende partij) hebben in hun conclusies opgeworpen dat de vordering van de eisers moet worden verworpen onder meer om de reden [dat] de eisers als schade geen verlies van een kans aanvoeren. De tegenpartijen hebben integendeel in hun conclusies de vordering van de eisers ook beoordeeld vanuit het oogpunt van een verlies van een kans.

De eisers dienden zich niet eraan te verwachten dat de appelrechters ambtshalve hun vordering zouden verwerpen omdat zij als schadevergoeding de toekenning vorderen van de som van 1.358.111,76 euro, zijnde het volledig bedrag van de schadevergoeding die zij in hun procedure tegen de stad Tongeren en de provincie Limburg hebben gevorderd, en niet een vergoeding nastreven voor het verlies van de kans die zijn hadden om in die procedure te slagen.

Door de vordering van de eisers te verwerpen op grond van het ambtshalve opgeworpen middel dat de eisers geen schade wegens verlies van een kans vorderen, zonder de eisers in de gelegenheid te stellen zich over dit middel te verdedigen, hebben de appelrechters het recht van verdediging van de eisers geschonden (schending van het algemeen rechtsbeginsel van de eerbiediging van het recht van verdediging).

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Het voorwerp van de vordering is het feitelijke resultaat dat de eiser met zijn vordering beoogt.

De rechter die gevat door een vordering tot vergoeding van de schade ingevolge een niet verworven voordeel of een geleden nadeel, vergoeding toekent voor het verlies van een kans op het verwerven van dit voordeel of het vermijden van dit nadeel, wijzigt het voorwerp van de vordering niet. Hij is ertoe gerechtigd met eerbiediging van het recht van verdediging.

2. De appelrechters die oordelen dat "*het hof niets anders of niets meer kan vaststellen dan dat de eisers hier geen vergoeding vorderen van (de economische waarde van) de verloren gegane kans, doch enkel de toekenning van het volledige bedrag van het verloren voordeel, terwijl dit hof het voorwerp van de vordering niet ambtshalve mag wijzigen*" en zodoende ontkennen dat zij gerechtigd zijn de vordering tot vergoeding van het verlies van de kans ambtshalve in het debat te brengen, verantwoorden hun beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is in zoverre gegrond.

Omvang van cassatie

3. De vernietiging van de beslissing dat het de rechter niet toegelaten is ambtshalve de vergoeding van de gevorderde schade gedeeltelijk toe te kennen op grond van het verlies van een kans dient te worden uitgebreid tot de beslissing waarbij het door de eiseres ingestelde hoger beroep ontvankelijk wordt verklaard, deze beslissing zijnde vanuit het oogpunt van de omvang van de cassatie geen onderscheiden beschikking en tot alle overige beslissingen die er het gevolg van zijn.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest.

Verklaart het huidig arrest gemeen aan de nv Ethias.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de zaak naar het hof van beroep te Gent.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, voltallige kamer, samengesteld uit eerste voorzitter ridder Jean de Codt, als voorzitter, de sectievoorzitters Christian Storck, Eric Dirix, Albert Fettweis, Beatrijs Deconinck en Alain Smetryns, raadsheer Koen Mestdagh, sectievoorzitter Martine Regout en raadsheer Bart Wylleman, en in openbare voltallige rechtszitting van 14 december 2017 uitgesproken door eerste voorzitter ridder Jean de Codt, in aanwezigheid van advocaat-generaal Henri Vanderlinden, met bijstand van griffier Kristel Vanden Bossche.

K. Vanden Bossche B. Wylleman M. Regout

K. Mestdagh A. Smetryns B. Deconinck

A. Fettweis E. Dirix Ch. Storck

J. de Codt

Verzoekschrift

Elektronische versie niet beschikbaar

NIET VERBETERDE KOPIE